

TYÖLLISYYSALUEIDEN JÄSENKUNTIEN TAI OSAPUOLTEN MUUTOSTILANTEET

Muistion tarkoituksena on koota yhteen työllisyysalueiden jäsenkuntien tai osapuolten muuttamista koskeva sääntely. Muistiossa esitetään esimerkkejä erilaisista tilanteista, joissa työllisyysalueiden kokoonpanoa muutettaisiin.

1. Työllisyysalueiden muodostamista koskeva lainsäädäntö

Työvoimapalveluiden järjestämisen lähtökohta

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023, *järjestämislaki*) 12 §:n mukaan kunta voi järjestää itse sen järjestämisvastuulle mainitussa laissa kuuluvat työvoimapalvelut, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä.

Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (*työllisyysalue*) yhdessä jonkin toisen tai useamman muun kunnan kanssa siten, että työllisyysalueen kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä.

Työllisyysalueen on lisäksi muodostettava maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

- *Lähtökohta työvoimapalveluiden järjestämiselle on alueen 20 000 henkilön työvoiman määrä.*

Poikkeuslupa järjestää työvoimapalveluita

Valtioneuvosto pystyi antamaan työllisyysalueelle luvan järjestää työvoimapalveluita, jos työllisyysalueen työvoiman määrä alitti 20 000 henkilöä (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaannpanosta (383/2023, *voimaannpanolaki*). Poikkeus oli mahdollista, jos vähintään yksi voimaannpanolaissa tarkemmin säädettyistä edellytyksistä täyttyi. Edellytykset koskivat esimerkiksi kielellisten oikeuksien turvaamista tai toiminnallisen kokonaisuuden muodostamista saaristoisuuden tai pitkien etäisyyksien vuoksi.

Poikkeusluvan hakeminen oli mahdollista vain 31.10.2023 saakka.

Poikkeusluissa valtioneuvosto on katsonut, että poikkeusluvan myöntämiselle voimaannpanolaissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Poikkeuslupa on myönnetty sitä hakeneiden

kuntien muodostamalle työllisyysalueelle. Toisin sanoen poikkeuslupa järjestää työvoimapalveluita poiketen järjestämislain 12 §:ssä säädettyistä edellytyksistä koskee vain näiden kuntien muodostamaa työllisyysaluetta.

- *Poikkeuslupa koskee päätöksessä mainittujen kuntien muodostamaa työllisyysaluetta. Poikkeuslupaa ei ole mahdollista hakea uudelleen.*

Työllisyysalueiden jäsenkuntien tai osapuolien muuttaminen

Järjestämislain 15 §:n mukaan, jos työllisyysalueen jäsenkunnissa tai osapuolissa tapahtuu muutos, muutoksesta on ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle. Ilmoitus on tehtävä toimittamalla sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus. Sopimus on toimitettava kahden viikon kuluessa yhteistoimintasopimuksen tai perussopimuksen hyväksymisestä. Jos kunta on päättänyt järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti, myös tätä koskeva päätös tulee toimittaa työ- ja elinkeinoministeriöön. Lisäksi on toimitettava suunnitelma työvoimapalveluiden järjestämiseksi.

- *Kunnilla on vapaus muuttaa työllisyysalueita. Alueiden on täytettävä järjestämislain 12 §:ssä säädetty edellytykset. Muutoksesta on ilmoitettava työ- ja elinkeinoministeriölle.*

Valtioneuvoston päätöksenteko-oikeus

Järjestämislain 16 §:ssä säädetään valtioneuvoston päätöksenteko-oikeudesta eräissä tilanteissa. Pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan valtioneuvostolla on päätöksenteko-oikeus, jos yksi tai useampi kunta irtisanoutuu työllisyysalueesta eikä kunta tai työllisyysalue tämän jälkeen täytä 12 §:ssä säädettyjä edellytyksiä eikä uudesta edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta ole sovittu. Esimerkiksi näissä tilanteissa valtioneuvosto voi päättää muun muassa työllisyysalueen muodostamisesta tai kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen.

Valtioneuvoston on kuultava asianomaisia kuntia ja työllisyysaluetta ennen päätöksentekoa. Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista on voimassa, kunnes asianomaiset kunnat toisin sopivat ja asianomaisten kuntien on käynnistettävä yhteistoimintasopimusten muutosmenettelyt välittömästi.

- *Valtioneuvostolla on päätöksenteko-oikeus muun muassa työllisyysalueen muodostamisesta, jos kunta tai useampi kunta irtisanoutuu työllisyysalueesta eikä uusista edellytykset täyttävistä alueista sovita itse.*

2. Esimerkkejä työllisyysalueiden muuttamisesta

Järjestämislain 12 §:n mukaiset edellytykset täyttävän työllisyysalueen muuttaminen

- a. **Järjestämislain 12 §:n mukaisesti muodostetusta työllisyysalueesta irtautuu yksi tai useampi kunta ja alue ei täytä enää 12 §:n edellytyksiä.**

Tässä tilanteessa tarkoitetaan alkuperäisesti järjestämislain 12 §:n edellytykset täyttävää työllisyysaluetta.

Työllisyysalueen kunnat tai osapuolet voivat sopia uudesta järjestämislain 12 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta.

Jos uudesta järjestämislain 12 §:n mukaisesta työllisyysalueesta ei sovita, valtioneuvostolla on 16 §:n mukainen päätöksenteko-oikeus.

Myös irtautuvan kunnan on täytettävä 12 §:n mukaiset edellytykset yksin tai sovittava 12 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta. Jos se ei näin toimi, on valtioneuvostolla 16 §:n mukainen päätöksenteko-oikeus.

b. Valtioneuvoston päätöksellä muodostetusta (ei poikkeuslupa) järjestämislain 12 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta, irtautuu yksi tai useampi kunta, mutta työllisyysalue täyttää edelleen 12 §:n edellytykset.

Muutos on mahdollinen. Tässä tilanteessa työllisyysalueen kuntien tai osapuolten tulee sopia työllisyysalueesta ja tehdä työ- ja elinkeinoministeriölle järjestämislain 15 §:n mukainen ilmoitus.

Jos uudesta järjestämislain 12 §:n mukaisesta työllisyysalueesta ei sovita, valtioneuvostolla on 16 §:n mukainen päätöksenteko-oikeus.

Myös irtautuvan kunnan on täytettävä 12 §:n mukaiset edellytykset yksin tai sovittava 12 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta. Jos se ei näin toimi, on valtioneuvostolla 16 §:n mukainen päätöksenteko-oikeus.

Poikkeusluvalla muodostettujen työllisyysalueiden muuttaminen

a. Poikkeusluvalla toimivaan työllisyysalueeseen tulisi yksi tai useampi kunta lisää, mutta työllisyysalue ei tämän jälkeen täyttäisi järjestämislain 12 §:n edellytyksiä.

Kokoonpanon muutokset eivät ole mahdollisia poikkeusluvan saaneilla työllisyysalueilla. Poikkeuslupa koskee vain Valtioneuvoston päätöksessä mainittujen kuntien muodostamaa työllisyysaluetta.

Kunnat voivat muuttaa työllisyysalueita, kunhan järjestämislain 12 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät. Muuttuvan työllisyysalueen olisi siten saatava työvoiman määräksi 20 000 henkilöä, jotta se voi muuttaa aluetta järjestämislain 15 §:ssä säädettyssä ilmoitusmenettelyssä.

Kunnat eivät voi muodostaa järjestämislain 12 § edellytysten vastaisia työllisyysalueita. Jos kunnat tällaisia muodostaisivat, olisi valtioneuvostolla 16 §:n mukainen päätöksenteko-oikeus, koska kunta tai työllisyysalue ei tämän jälkeen täyttäisi enää 12 §:ssä säädettyjä edellytyksiä eikä uudesta edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta olisi sovittu.

b. Poikkeusluvalla toimivaan työllisyysalueeseen tulee yksi tai useampi kunta lisää ja työllisyysalue täyttää tämän jälkeen järjestämislain 12 §:n edellytykset.

Muutos on mahdollinen. Kyseeseen tulee tässä tilanteessa järjestämislain 15 §:n mukainen ilmoitusmenettely. Työllisyysalueen muodostavien kuntien on toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle sopimus yhteisestä toimielimestä tai kuntayhtymän perussopimus kahden viikon kuluessa sopimuksen hyväksymisestä.

Näin ollen työllisyysalue ei enää toimi poikkeusluvan nojalla, vaan kunnat muodostavat järjestämislain 12 §:n edellytysten mukaisen uuden työllisyysalueen.

c. Poikkeusluvalla toimivasta työllisyysalueesta irtaantuu yksi tai useampi kunta, jolloin työllisyysalue ei ole sama kuin Valtioneuvoston päätöksessä.

Kunta voi irtautua poikkeusluvalla toimivasta työllisyysalueesta. Jäljelle jäävien kuntien poikkeuslupa ei tämän jälkeen ole enää voimassa, koska alue ei vastaa Valtioneuvoston päätöksen mukaista aluetta.

Jäljelle jääneet kunnat tai osapuolet voivat muodostaa uuden 12 §:ssä säädetty edellytykset täyttävän työllisyysalueen.

Jos uudesta 12 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta ei sovita, valtioneuvostolla on järjestämislain 16 §:n mukainen päätöksenteko-oikeus.

Myös irtautuvan kunnan on täytettävä 12 §:n mukaiset edellytykset yksin tai sovittava 12 §:n edellytykset täyttävästä työllisyysalueesta. Jos se ei näin toimi, on valtioneuvostolla 16 §:n mukainen päätöksenteko-oikeus.